

nr 1 2005

allergologen

Norsk forening for allergologi og immunpatologi

SIDE 3 TOPPFORSKERE
TIL SEMINAR DEN
17. NOVEMBER

SIDE 7 SPESIFIKK
IMMUNTERAPI

nfa !

THE ALLERGIST
NORWEGIAN SOCIETY
OF ALLERGOLOGY AND
IMMUNOPATHOLOGY

Redaktøren har ordet

Norsk forening for allergologi og immunpatologi er en spesialforening for leger som ønsker å sette den allergiske pasient i fokus. Vi kan og bør være et faglig forum for å bedre kunnskap og forskning innen allergologi og være en press-gruppe overfor politikere og andre beslutningstakere. For at foreningen skal ha den slagkraft vi ønsker er det viktig at mange av de leger som behandler den allergiske pasient, både allmennpraktikere og spesialister, engasjerer seg i foreningen.

For å gjøre foreningen bedre kjent utgir vi derfor vårt medlemsblad Allergologen sammen med Allergi i Praksis, som går til alle allmennpraktikere og spesialister hvor allergiske problemstillinger er særlig relevant. Vi håper dette framstøtet kan bidra til å rekruttere nye engasjerte medlemmer som kan være med å sette den allergiske pasient på dagsordenen.

Frode Lars Jahnsen

TIM (Topikale Immun Modulatorar) og mogleg kreftfare

Både pasientar og lækjarar vart truleg noko uroa då det siste laurdag for påske gjekk ut melding på nyheitene i radio og store riksdekkande aviser skreiv om at SLV åtvåra mot mogleg kreftfare ved bruk av dei to nye medikamenta Elidel og Protopic. Etter dei første skremselsoppslaga har det heile roa seg ned att, men framleis heng fleire spørsmål i lufta. Mange pasientar og foreldre har teke kontakt med lækjaren sin for å få eit svar på om det er trygt å halde fram å smørje seg sjølv eller barna med desse midla.

Les hele artikkelen på vår nettside www.legeforeningen.no/nfai.

Innhold:

3

Toppforskere til seminar den 17. november

4

Timotei-saken

5

NFAI en spesialforening med den allergiske pasient i fokus

6

Vårmettet 2005: tverrfaglig tilnærming til den allergiske pasient

7

Spesifikk immunterapi - hyposensibilisering - allergivaksinering

8

Nordisk forskersymposium i Finland 18. - 21. august

Toppforskere til seminar den 17. november

NFAI, i samarbeid med GA2LEN, arrangerer allergi-seminar den 17. november på Voksenåsen konferansesenter i Oslo. GA2LEN er et nettverk av europeiske sentre for astma og allergologi, etablert med støtte fra EUs 6. rammeverk for forskning. Nettverket omfatter 25 forskningsentra fordelt på 16 europeiske land og har et budsjett på 14,5 mill. euro. Hovedhensikten med GA2LEN er å etablere et internasjonalt

konkurransedyktig nettverk av europeiske sentre, øke kvaliteten og relevansen for forskningen innenfor dette området, ta opp allergi og astma i sin helhet, på lang sikt og redusere byrden av astma og allergi i alle deler av Europa. GA2LEN vil avholde ledermøte i Oslo den 18. november og vil i den forbindelse samarbeide med NFAI om et fagseminar. GA2LEN stiller med alle sine

toppfolk innenfor allergologisk forskning hvor flere vil delta som foredragsholdere. Programmet er ennå ikke klart, men vi kan love et seminar av internasjonal toppklasse.

Så hold av torsdag den 17. november. Detaljerte opplysninger med program og påmeldingsskjema vil komme på NFAIs hjemmeside: www.legeforeningen.no/nfai

NFAI har fått ny nettside

NFAI har etablert egen nettside under legeföreningens spesialforeninger. Du finner den enten ved å klikke deg fra legeföreningens hovedside via "organisasjon" og "spesialforeninger" eller ved å skrive www.legeforeningen.no/nfai.

Hjemmesiden vil bli NFAIs viktigste informasjonskanal for foreningens medlemmer og andre "allergologi"-interesserte. Den vil regelmessig oppdateres med nyheter innen fagområdet og annen viktig informasjon. Alle numre av Allergologen blir fortløpende lagt inn som pdf-filer. Følg med og klikk deg inn på www.legeforeningen.no/nfai

Timotei saken

Alutard®-SQ Timotei er i utstrakt bruk som vaksinasjonspreparat mot gresspollenallergi i Norge. På grunn av mange rapporterte alvorlige bivirkninger i Sverige og Danmark har produsenten ALK Abelló anbefalt at vedlikeholdsdosen for Alutard®-SQ Timotei-ekstraktet (Phleum pratense) skal reduseres fra 100 000 til 10 000 SQ-E.

Dette har ført til usikkerhet blant mange norske leger som behandler allergiske pasienter. I denne artikkelen gir redaksjonskomiteen for Kvalitetssikringsdokumentet for Allergi-vaksinasjon i Norge og medlemmer av foreningens Kvalitetssikringsutvalg en uttalelse i saken.

Her er Kvalitetssikringsutvalgets konklusjon:

Ved allergivaksinasjon mot gresspollenallergi gjennomført på riktig indikasjon finner utvalget at det i dag ikke foreligger tilstrekkelig faglig grunnlag for å redusere den maksimale vedlikeholdsdosen av Alutard®-SQ timotei-ekstrakt fra 100 000 til 10 000 SQ-E i Norge. Som før er det den behandlende spesialist som har ansvar for hele

behandlingsopplegget, inklusive det å fastlegge vedlikeholdsdosen. Med grunnlag i individuelle risikofaktorer og toleranse av tidligere doser fastlegges til enhver tid den vedlikeholdsdose som forventes å gi best total behandlingseffekt med minst mulige bivirkninger hos den enkelte pasient.

Også i Norge er det grunn til å følge situasjonen, dels fordi timotei-ekstraktet trolig er biologisk mer potent enn styrkebetegnelsen tilsier. Imidlertid er det vist at økningen av generelle reaksjoner i Danmark og Sverige ikke skyldes endringer i selve ekstraktet. En understreker nødvendigheten av at alle alvorlige bivirkninger rapporteres, at behandlingen begrenses til spesialister med nødvendig tilleggskompetanse og at

Praktisk veileder i allergivaksinasjon benyttes for å kvalitetssikre behandlingen.

Arbeidsgruppen ber også styret i Norsk forening for allergologi og immunpatologi vurdere om man i mangel av en fagspesialitet i Norge skulle arbeide for å etablere et kompetansegivende utdanningstilbud i allergivaksinasjon, eventuelt på Nordisk basis.

Les hele saken i Allergologen 2004, nr. 2 på NFAIs hjemmeside

www.legeforeningen.no/nfai

NFAI

- en spesialforening med den **allergiske pasient** i fokus

Norsk Forening for Allergologi er en spesialforening under Den Norske Lægeforening, og sammen med de andre nordiske lands allergologi-foreninger danner vi Nordisk Forening for Allergologi. NFAI har som formål å fremme kunnskap om og forskning innen allergologiske sykdommer.

Allergiske sykdommer, herunder astma og atopisk eksem er blant de hyppigste kroniske sykdommer i den vestlige verden. Hos barn er astma den vanligste kroniske sykdommen. Vel 1/3 av den norske befolkning er selv plaget av høysnue, eksem, matvareallergi, astma eller andre allergiske sykdommer. Mange flere er indirekte berørt ved at familiemedlemmer er rammet. Kostnadene er store både for det enkelte individ som rammes og for samfunnet. Basert på svenske undersøkelser er de totale kostnader for allergiske sykdommer i Europa estimert til svimlende 240 milliarder kroner.

Vi vet fortsatt ikke hvorfor disse sykdommene har økt i omfang, og det forskes intenst for å finne årsakene. Men vi har etter hvert fått god kunnskap om sykdomsmekanismer og behandlingsmuligheter ved de ulike allergiske tilstander.

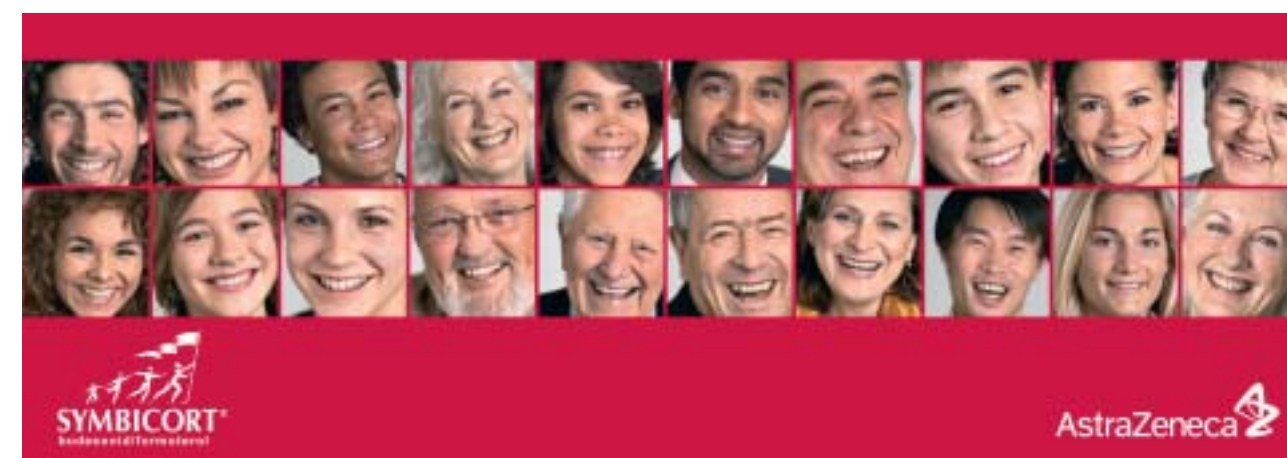
Som helsepersonell og forskere trenger vi en forening som kan ivareta og fremme utviklingen av kompetanse og forskning innen fagområdene. Ingen annen spesialforening ivaretar den brede tilnærmingen til problemstillingene som NFAI kan gjøre. Våre pasienter lider ofte av sykdommer som behandles av leger med spesialkompetanse innen lunger, gastrointestinale sykdommer, pediatri, øre-nese-hals og hudsykdommer. Ofte er det nødvendig med en tverrfaglig og bred tilnærming til pasienten med allergiske lidelser, der vi alle må bidra med vår spesielle kompetanse. Mange pasienter har behov for koordinert behandling av ulike organsystemer. Derfor trenger vi en møteplass, et kunnskapsforum og en forening som kan bidra til å styrke, utvikle og spisse faglig kompetanse, samle forskning og klinikk, og til å belyse utbredelsen og konsekvensene av disse sykdommene for allmenn-

heten. Ikke minst må foreningen være pådrivere overfor myndigheter og helsepersonell for å bidra til best mulig ivaretagelse av våre pasienter og forsøke å bremse den økende utbredelsen av sykdommene.

NFAI har to møter per år; et høstmøte og et vårmøte. De to neste møtene avholdes henholdsvis 17. november 2005 (med generalforsamling) på Voksenåsen hotell i Oslo og 17. mars 2006 på Gamle Losjen i Oslo. Vi lover foredragsholdere i internasjonal toppklasse. Program- og påmeldingsinformasjon kommer på NFAIs hjemmeside.

For å få styrke, bredde og tyngde trenger vi å stå sammen. Vi trenger deg som medlem for å hjelpe foreningen å bli hørt og bli et sentrum for ulike kolleger med felles interesser.

Velkommen som aktivt medlem i NFAI!

Vårmøtet 2005:

tverrfaglig tilnærming til den allergiske pasient

NFAIs vårmøte ble avholdt fredag den 11. mars i Gamle Losjen. Tema for årets møte var tverrfaglig tilnærming til den allergiske pasient hvor de ca 70 frammøtte fikk høre en rekke meget spennende foredrag.

Den første delen av møtet var viet MAI-prosjektet i Bergen. Prosjektet er et tverrfaglig tiltak for å utrede og behandle pasienter med matvareallergi og -intoleranse som ble etablert av Erik Florvaag og Arnold Berstad i 2001.

Prosjektet inkluderer allergidiagnostikk, ernæringsfysiologisk vurdering, spørreskjema, gastroenterologisk utredning, psykologisk/psykiatrisk kartlegging og terapeutisk intervensjon. Representanter for alle de nevnte faggrupper var representert på møtet og etter et innledende foredrag av Erik Florvaag fikk vi en detaljert innføring hvordan de ulike faggruppene tilnærmet seg en pasient som var plaget med matoverfølsomhet. Vi fikk klart inntrykk av at denne pasientgruppen var en utfordring

både diagnostisk og behandlingsmessig, hvor få sykehus i dag har et tilfredstillende tilbud. Neste delen av møtet omhandlet behandling av pasienter med eksem.

Claus Lützw-Holm gav et meget godt foredrag om atopisk dermatitt og redegjorde deretter for nye behandlingsprinsipper ved bruk av topikale immunmodulatorer, såkalte calcineurin-inhibitorer, medikamenter som hemmer T-celle-aktivering.

Deretter diskuterte Ingun Thornes erfaringer fra prosjektet "Eksem-skolen" fra hudpoliklinikken ved Haukeland sykehus, og Gunleiv Byremo evaluerte behandlingsreiser for barn med eksem i regi av Voksen-toppen. I siste delen av møtet ble erfaringer vedrørende etablering av

allergisentra diskutert. Allergologiske problemstillinger krever ofte en strukturert flerfaglig tilnærming - et prinsipp som er meget dårlig utviklet i Norge.

Malcolm Sue-Chu fra lungeavdelingen i Trondheim redegjorde for problemområdet og viste til mangelfull kontakt mellom de ulike avdelinger som behandler pasienter med allergi. I forbindelse med bygging av nytt St Olavs Hospital er det nedsatt en utredningsgruppe som skal se på etablering av en allergologisk enhet på det nye sykehuset. Sue-Chu diskuterte utredningsgruppens vurderinger. Sverre Steinsvaag diskuterte struktur for etablering av en allergologisk enhet ved sykehuset i Kristiansand.

Erik Florvaag

Claus Lützw-Holm

Arnold Berstad

Gulen Arslan

Vårmøteprogrammet og power point-presentasjoner fra alle foredragene finnes på NFAIs hjemmeside: www.legeforeningen.no/nfai

Spesifikk immunterapi

hyposensibilisering - allergivaksiner

Spesifikk immunterapi eller allergivaksiner er i all hovedsak et tilbud til pasienter med betydelig allergisk rhinokonjunktivitt eller pasienter med systemiske reaksjoner på insektstikk.

I Norge benyttes i praksis kun metoder med subkutane injeksjoner med oppdosering over noen uker (7-15) til toppdose er nådd, og deretter vedlikeholdsbehandling over tre til fem år. Det oppnåes ved dette økt toleranse for de allergenene det er vaksinert mot.

Det er etter hvert god dokumentasjon på effekten av allergivaksiner. Metaanalyser tyder på at vaksiner ved pollenallergi gir gjennomsnittlig minst 30-50% reduksjon av symptomer utover placebo og redusert behov for medikamenter, men effekten vil variere fra pasient til pasient. Ved systemisk reaksjon mot insektstikk vil pasienter som blir vaksinert kunne få redusert risikoen for nye alvorlige reaksjoner til under 5%. Legeforeningen har utgitt "Praktisk veileder i Allergivaksinasjon", et kvalitetssikringsdokument som igjen bygger på internasjonale Position Papers. Det er svært viktig at kunnskap og gode rutiner ivaretar sikkerheten ved behandlingen på best mulig måte. Det anbefales at indikasjonsstilling foretaes av lege med allergologisk spesialkompetanse, og at oppdoser-

ingen foretaes på et senter med spesialkompetanse og med gode rutiner for overvåking og behandling av bivirkninger. Der det finnes hensiktsmessig kan pasienten tilbakeføres til primærhelsetjenesten for gjennomføring av vedlikeholdsbehandling, men kun etter nødvendig opplæring av primærlegen og med årlig oppfølging fra den som startet behandlingen.

SIT ved luftveisallergi

Ved luftveisallergi kan SIT tilbys når pasienten på tross av eksponeringsreducerende tiltak og optimal medikamentell behandling ikke oppnår tilstrekkelig symptomlindring. De viktigste allergenene som er aktuelle er bjørk og timotei ved pollenallergi, og i tillegg kan det vaksineres mot katt, hund og husstøvmidd ved helårlig rhinokonjunktivitt. Vedlikeholdsbehandlingen gies vanligvis hver 8. uke i tre år. Nyere studier kan tyde på at allergivaksiner har en viss beskyttende effekt mot astmautvikling hos barn, men hvilken betydning dette får på indikasjonen for allergivaksiner er ennå ikke helt klarlagt.

SIT ved insektstikk

SIT skal kunne tilbys barn og voksne med generelle reaksjoner fra respirasjons- eller sirkulasjonsorganene ved bi- og vepsallergi, og der det er påvist IgE antistoffer mot aktuelle insekt. Behandlingen kan ev vurderes hos voksne med generell reaksjon i form av urticaria. Vedlikeholdsbehandlingen gjennomføres vanligvis over 5 år etter toppdose er nådd. Det var 1. april 2004 ca 600 barn/ ungdommer og 1300 voksne som fikk behandling med allergivaksinasjon i Norge (egen us, upubliserte data). Antallet er betydelig høyere i Sverige og Danmark, og mange mener at selv med de relativt strenge indikasjonene som er satt, er det i forhold til behovet altfor få som tilbys allergivaksiner i Norge. Det forskes mye på nye og mindre ressurskrevende vaksinasjonsmetoder, som for eksempel sublingual administrering, men dette er foreløpig ikke i rutinebruk i Norge.

Overlege Knut Øymar,
Barneklubben,
Sentralsykehuset i Rogaland

SYMBICORT
budesonid/Terbutalolol

AstraZeneca

allergologen

NFAI-STYRET:

Leder:	Torgeir Storaas, Øre-nese-hals-avd, Haukeland Universitetssykehus, torgeir.storaas@helse-bergen.no
Nestleder:	Karin Cecilie Lødrup Carlsen, Barneklivnikken Ullevål Universitetssykehus. k.c.l.carlsen@medisin.uio.no
Kasserer:	Aud Katrine Herland Berstad, Barneklivnikken, Haukeland Universitetssykehus, aud.katrine.herland.berstad@helse-bergen.no
Sekretær:	Turid Jorunn Thune, Hudavd. Haukeland Universitetssykehus, turid.thune@helse-bergen.no
Framtidskomiteen:	Jostein Rostrup, Lungeavd. Sørlandet Sykehus Kristiansand. jostein.rostrup@ssshf.no
Redaktør Allergologen:	Frøde Jahnsen, Institutt og avd. for patologi, Rikshospitalet. f.l.jahnsen@medisin.uio.no

Nordisk forskersymposium

I FINLAND 18.-21. AUGUST

Den finske foreningen for Allergologi og Immunologi i samarbeid med sine søsterforeninger i Sverige, Danmark og Norge inviterer til forskersymposium i august med tittelen "Allergy - from Gene to Function". Antallet deltakere er beregnet til ca 80, hvor 20 av disse er inviterte foredragsholdere. Møtet vil bli holdt på Tuohilampi Congress Center nær en liten innsjø 35 km fra Helsinki. Hele senteret er reservert for dette møtet noe som vil gi meget gode muligheter for faglig interaksjon mellom deltakerne.

Det vil også være meget gode muligheter for utendørs-aktiviteter som squash, tennis, svømming, båtturer og skogsturer. For detaljer se Allergologen 2004, nr. 2, på

www.legeforeningen.no/nfai

Nye doktorgrader

INNEN ALLERGOLOGISK FORSKNING I 2004-2005

CAND. SCIENT.

BJØRG ELI HOLLUND:

"Healthy Hairdressers? Airway symptoms and allergy among female hairdressers". Utgår fra seksjon for arbeidsmedisin, Universitetet i Bergen. www.uib.no/info/dr_grad/2004/hollund.htm

CAND. MED. GÜLEN ARSLAN:

"Subjektiv matoverfølsomhet: Patologiske mekanismer, symptomer og diagnose". Utgår fra Gastroenterologisk seksjon, Institutt for medisin, Haukeland universitetssykehus. www.uib.no/info/dr_grad/2004/arslanGulen.htm

CAND. MED. JAN BRØGGER:

"Long term trends in asthma in Oslo, Norway: survey methods, symptoms and diagnosis". Utgår fra Institutt for Indremedisin, Haukeland universitetssykehus. www.uib.no/info/dr_grad/2004/brogger.htm

CAND. MED. LORANT FARKAS:

"Human plasmacytoid dendritic cells: involvement in allergy, autoimmunity and virus reactions". Utgår fra Inst. for patologi, Rikshospitalet. wo.uio.no/as/WebObjects/nettlogg.woa/wa/melding?id=12324&logg=2001

CAND. MED.

TOMAS MIKAL LIND EAGAN:

"Incidence and remission of asthma and respiratory symptoms in adults - The Hordaland County Cohort Study". Utgår fra Institutt for Indremedisin og er utført ved Lungeavdelingen, Haukeland Universitetssykehus. www.uib.no/info/dr_grad/2004/eaganTomas.htm

CAND. MED.

VASILIKI GEMOU-ENGESAETH:

"Molecular immunopathology of childhood asthma and response to glucocorticoid therapy". Utgår fra barneavdelingen, Ullevål sykehus. (nærmere omtale i Allergologen 2004, nr 2, www.legeforeningen.no/nfai)

INNMEDELING I NFAI:

Som medlemmer opptas norske leger som er medlemmer av Den Norske Lægeforening.

Andre interesserte kan også søke styret om opptak. Innmelding skjer til kasserer.

Medlemskontingenten innbetales til kasserer og er for tiden kr. 300,-. Innmelding:

NFAI Att.: Aud Katrine Herland Berstad, BKB, Haukeland Universitetssykehus, 5021 Bergen

Bankkontonummer: 6026.05.11109